

Učiteljski Tovariš.

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Najnovejše odredbe. — Pred deželnim zborom. — Deželna učiteljska konferencija za Kranjsko. — Listek. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Prošnja. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Gospodarski program.

Najnovejše odredbe.

(Dopis z Dolenjskega.)

Nedavno se je od vplivne strani zatrjevalo, da je kranjsko ljudsko šolstvo v primeri s šolstvom drugih kronovin v svojem napredku za desetletja zaostalo.*)

Recimo, da bi bilo to res. Ali je pa temu morda krivo učiteljstvo? Ne! Krivda zadene merodajne faktorje, ki so naše šolstvo sistematično prezirali. Krivda zadene pa v prvi vrsti one elemente, ki si štejejo v največjo zaslugo, zabavljati čez moderno šolo in učiteljstvo. Vedno so metali učiteljstvu le polena pod noge. Sedanja „nova struja“ ali „schreckliche Zeiten“ pa hočejo naše šolstvo kar čez noč preleviti in prilagoditi naprednejšim deželam. Nakrat se domislijo, da imamo na Kranjskem učitelji „preveč“ počitnic! Koliko lepih šolskih dni smo izgubili skozi desetletja! Ja, veste, to se mora popraviti, pa le urno, urno, da še več časa ne gre pod nič! —

Gospôda pri zeleni mizi, to se pravi, pričeti s stavbo pri strehi, namesto pri temelju. Poskrbite najprej, da bo učiteljstvo primerno plačano, potem pa le pridite brez skrbi tudi z najstrožjimi odredbami na dan. Dela se ne strašimo, a le za dobro plačilo!

V pedagogičsko didaktičnem oziru se je v novejšem času z „novo“ metodo zares na boljše obrnilo, kar z veseljem pozdravljamo. Vsak vnet, napreden učitelj se je te „struje“ z veseljem poprijel, vkljub temu, da so pri tem merodajni krogi pozabili na § 55!

Poglejmo si pa sedaj najnovejše odredbe vis. e. kr. dež. šol. sveta za Kranjsko gledé šoleprostih dni. Gospôda tam pri zeleni mizi! Tako radikalno se pa vendar ne dá vsa stvar na glavo postaviti! Pustimo za danes vse druge točke, s katerimi se bomo še bavili, ter oglejmo si samo 6. točko te odredbe, ki govori o odpravi šoleprostih dni ob letnih sejmih. Ta točka je naravnost neizvedljiva na deželi! Po mestih se niti ne vé, kedaj je letni sejm, drugače je pa na deželi. Sleherni človek zná, da je ta dan v vasi praznik; vse delo, razun kupčijskega in krčmarskega, počiva. Ako ima kmet ta dan na polji še toliko dela, pusti vse, se praznje obleče ter gre na sejm, akoravno nič ne bode prodajal ali kupil. Pa pustimo to. Kako izgleda pa na sejmišču? Sejmišča, bodisi kramarska ali živinska, so navadno tik šolskega poslopja. Sejmarski štanti in vozovi zapirajo dohode k šol. posloplju ter zakrivajo

*) Pa tudi gledé učiteljskih plač je zaostalo za desetletja. Uredn.

šol. okna. Kramarji, mešetarji, kmetje na ves glas ponujajo blago ali „glihajo“ in pokajo ob dlan, da se daleč na okoli razlega. V sosedni gostilni je glasen vik in krik že „sladkoginjenih“ sejmarjev. Z jedno besedo: „sejm“ je! Torej pri takih razmerah naj bi bil ta dan pouk?! Šolski voditelj naj le poskusi zabraniti kramarjem, postaviti štante pred šolo. Ti ljudje imajo svoje stare zajamčene pravice, vrhutega si pa tudi občina ne bode dala kratiti svojih dohodkov, kar dobi štantnine. Kako pa je s šol. mladino, dohajajočo ta dan v šolo? Vsak trenutek je ubogi otrok v smrtni nevarnosti, da ga voz ne povozi, ali kak konj ne udari. Kakor hitro se pojavijo v kaki hiši le nedolžne „veternice“ (ošpice), že je otrok kontumaciran, a ta dan je pa v smrtni nevarnosti, in mora v šolo; ne pomaga nič! Kakošen bode na sejmski dan šol. obisk, si lahko predstavljamo. Prepričani smo tudi, da stariši radi tega nikdar ne bodo kaznovani. — Slišimo, da se hoče več krajnih šolskih svetov zoper 6. točko te odredbe pritožiti na naučno ministrstvo, oziroma upravno sodišče, kar je gotovo jako umestno, ker deželske razmere so vse drugačne ko v mestih; to mora vendar sleherni izprevideti, ki je le nekaj časa bival v kaki selski občini.

Radovedni smo, ako bode napredek v šolstvu tudi napredek v izboljšanju naših materijalnih razmer provzročil! Ako se od delavca zahteva boljše in več dela, se ga mora potem pač boljše plačati!! Bodemo videli, kaj porečejo merodajni činitelji na prošnjo „Slov. učiteljskega društva“. Za tistih par krone, kar so nam zadnjič „povišali“ plače, hočejo nam sedaj vzeti še prosti čas! — Zares prijetna perspektiva se nam odpira!

Pred deželnim zborom.

I.

V kratkem se snide deželni zbor kranjski. Med najbolj perečimi vprašanji, katera bo rešiti, bode letos gotovo vprašanje gledé izboljšanja gmotnega stanja kranjskemu učiteljstvu. To vprašanje sili z elementarno silo na dan ter zahteva rešitve. —

Priznati se mora, da je kranjsko učiteljstvo zelo slabo plačano. Ona tako zvana „izboljšanja“ zadnjih let niso izdala — malodane — nič, ker niso bila zadostna in tudi niso za-

dostovala potrebam. — Z upeljavo statusa se je sicer marsikateri krivici pristrigla nit življenja, a pomagalo se je zopet primerno malo in to zato, ker je status pomanjkljiv. Glavna njegova hiba je ta, da se prične učiteljev avancement v statusu šele z njegovim definitivnim nameščenjem — mesto z dnem, ko je prebil drugi izpit, ki mu daje pravico do pokojnine. Druga hiba je ta, da je v višjih plačilnih razredih premalo, a v nižjih pa preveč mest. Prva in druga hiba provzročuje dejstvo, da bode mnogim učiteljem po 20 let čakati, preden pridejo v II. plač. razred z 1400 K plače. Slednji mora priznati, da so to taki nedostatki, da jih je treba na vsak način odpraviti.

Mi stojimo na stališči, da je vsak delavec svojega plačila vreden, naj je potem dninar ali pa minister. In dalje smo mnenja, da človek, ki dela, ki izvršuje svoje dolžnosti, da tak človek mora dobiti tako plačilo, da živi kot človek z duhom in telesom. Njegovo delo mora njega živiti in krepiti, ne ga pa ugonablja. To je zahteva pravice, ki nima poznati družega nego — pravico.

Stoječ na tem stališči, moramo zahtevati, da se za naše učiteljstvo kaj stori, da se mu gmotno stanje tako uravna, da mu bode možno ne le „stanu“, kakor zahteva postava, ampak tudi ljudem primerno živeti.

Prijemki našega učiteljstva — posebno — v nižjih razredih (IV, III, II.) so res taki, da bode kmalu vsak hlapec gmotno bolj trden, nego učitelj.

Vedno se trdi — in to po vsej pravici — kako važen je učiteljski stan, kako lepo, a težko nalogo ima, da je narodova prihodnost odvisna od dece, a ta od šole, oziroma od učiteljstva i. t. d. — a za ta važni stan se bore malo stori. Ta stan se mora baviti z raznimi postranskimi posli, raztresati mora svojo telesno in duševno moč zato, da zamore sebe in svojce vsaj deloma primerno preživiti, zato ker s svojimi službenimi dohodki izhajati ne more. Predobro nam je znano, da si skoraj slednji učitelj išče postranskih zaslužkov, bodisi kot organist, kot obč. tajnik, s posebnimi urami i. t. d. To eminentno dokazuje, da so službeni prijemki nedostatni. Znani so nam kraji, kamor učitelji prositi nočejo, če jim niso zagotovljeni postranski zaslužki. To lovenje po dohodkih pa gotovo ni v korist učiteljstvu. Sicer pravi pregovor: „Po storjenem delu je dobro počivati“; pri učiteljstvu se pa glasi: „Po storjenem delu je dobro — še delati.“ Navadno se sodi učiteljevo delo po tem, koliko ur imajo učenci šolo. To je popolnoma napačno. Učitelj ima mnogo stanovskega posla brez pouka: s spisovanjem uradnih spisov, s popravljanjem nalog, s pripravljanjem na pouk itd., kar jemlje obilo časa, če tudi ljudstvo tega ne vidi, ker šteje le učne ure in drugega nič. Tako naporno delovanje pa mora človeka uničiti pred časom, če ni dovolj podprt, če mora čez mero delati, če mu skrbi za vsakdanji kruh vedno in vedno rojé po glavi. Vsi stanovi imajo po opravljenem stanovskem delovanju mir in počitek — le učiteljstvo ne. Trdimo, da je to šoli v kvar. Mesto, da bi učitelj posvetil vse svoje moči službi, iste razkropi. Ako želimo šoli, deci, narodu dobro, razbremeniti moramo učiteljstvu postranska delovanja s tem, da mu službene dohodke pomnožimo do one višine, ki mu bode dovolila živeti brez postranskih zaslužkov. In to bodi jedno glavnih vprašanj letošnjega zasedanja deželnega zbora. Ako zahtevamo za naše učiteljstvo boljšega gmotnega položaja, ne storimo to iz kacic osebnih političnih interesov, marveč zato, ker zahteva to pravica, ker zahteva to korist šolstva, ker zahteva to blagor našega naroda.

Deželna učiteljska konferencija za Kranjsko.

I.

Kakor smo že poročali, se bo vršila l. 1903. četrta deželna učiteljska konferencija za Kranjsko. V ta namen je deželni šolski svet v svoji seji, dne 22. vel. travna, sklenil:

1.) Leta 1903. bo četrta deželna učiteljska konferencija za Kranjsko.

2.) V smislu ministrske odredbe z dne 8. vel. travna 1872. l., šte. 3306, § 14 morajo letošnje okrajne učiteljske konferencije izvoliti svoje delegate.

3.) Vsak šolski okraj s 50 učnimi osobami voli 2, z več kakor 50 učnimi osobami pa 3 delegate.

4.) Število teh delegatov se v okrajih z ljudskimi šolami z nemškim in slovenskim učnim jezikom razdeli po razmerju učiteljev na nemških oziroma slovenskih in utrakvističnih šolah.

5.) V okrajnih učiteljskih konferencajih voljeni delegatje in okrajni šolski nadzorniki, oziroma ravnatelji učiteljišč in meščanskih šol, ki imajo po § 14. odd. 3 omenjene odredbe v deželni učiteljski konferenciji sedež in glas, volijo potom glasovnic na dež. šol. svet meseca kimovca po § 19 te odredbe pripravljalni odbor.

6.) Ta odbor imej 12 udov, da bo v njem zastopan vsak okraj.

7.) Glasovnice se morajo poslati deželnemu šolskemu svetu v zapečatenih kovertih z imenom voljenega delegata, oziroma uda deželne učiteljske konferencije in z napisom: „glasovnica za volitev odbora za deželno učiteljsko konferencijo l. 1903.“

8.) Skrutinij izvrše pod predsedništvom deželnega šolskega nadzornika za ljudske šole za Ljubljano voljeni delegatje, oziroma udje konferencije.

9.) Pri tej volitvi odloči relativna večina oddanih glasov, pri enakosti glasov pa žreb.

10.) Pripravljalni odbor mora vse potrebno tako pripraviti, da se bo deželna učiteljska konferencija lahko vršila v glavnih počitnicah l. 1903. Okrajni (mestni) šolski sveti se pozivljejo, da vse potrebno ukrenejo, da se bodo volitve delegatov pri letošnjih učiteljskih konferencajih izvršile, delegatje v točki 7. navedene glasovnice potom c. kr. okrajnega (mestnega) šolskega sveta do 25. kimovca t. l. deželnemu šolskemu svetu določijo in poskrbe za pokritje potnine in dnevnine delegatom okrajnih učiteljskih konferencij v smislu § 44, lit. e zakona z dne 29. aprila 1873. l. Imena v posameznih šolskih okrajih v deželno učiteljsko konferencijo voljenih delegatov se morajo naznaniti do zadnjega vel. srpana c. kr. deželnemu šolskemu svetu kranjskemu.

Tako torej odredba deželnega šolskega sveta. Da bodo imeli naši čitatelji natančno sliko o deželnih učiteljskih konferencajih, pogledjmo, kaj govorijo zakoni o tem v § 46. državnega zakona z dne 14. maja 1869. leta, drž. zak. št. 62, ki deloma izpremenjen po zakonu z dne 2. maja 1883. leta, drž. zak. št. 53, pravi: „V vsaki deželi so vsakih šest let konferencije poslancev okrajnih konferencij pod predsedstvom deželnega šolskega nadzornika (deželne konferencije)“.

Ukaz v izvršitev tega paragrafa najdemo v ministrskem ukazu z dne 8. junija 1883. l. št. 10.618, čl. X., ki se glasi: „Prihodnje deželne učiteljske konferencije se bodo

vršile šele po preteku šestih let, odkar so bile zadnje konferencije“.

Kako se mora izvrševati zgoraj omenjeni § 46., ukazuje nadalje m. u. z dne 8. maja 1872. l., št. 3306, tako-le:

§ 11. V vsaki deželi je vedno vsakih šest let (radi premenjenega drž. š. z.) učiteljska deželna konferencija. Deželno šolsko oblastvo je upravičeno, ako je potreba ali koristnost pripoznana, odrediti, naj se skupščina vrši v dveh zborih, katera sta vsak posebej.

§ 12. Deželni konferenciji je nalog, mnenja izrekati o vprašanih, katera ji podaje deželno šolsko oblastvo, posvetovati se o pripomočkih v prospah ljudskega šolstva, tudi o stvareh, katere se tičejo pravie, dolžnosti in razmer učiteljstva; dalje je upravičena, tudi podajati samostalne nasvete.

Kar se tiče pripomočkov v prospah šolstva, ima deželna konferencija za vso deželo tako področje, kakršno imajo o tem okrajne konferencije za svoje posamezne okraje. (§§ 1—10 tega min. ukaza. Uredn.)

Z vsako deželno konferencijo je združiti, ako se dá, razstavo učil. (Razstavo učil bo priredila ob tej priliki „Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ v „Šolskem muzeju“ v Ljubljani. Uredn.)

§ 13. Deželno konferencijo skliče deželno šolsko oblastvo. Vršiti se med jesenskimi počitnicami, praviloma na sedežu deželnega šolskega oblastva ter ne sme trajati nad pet dnij.

Deželni šolski svet je upravičen, tudi izredne konferencije sklicovati.

§ 14. Ude deželne konferencije volijo okrajne konferencije. Po koliko udov je v posameznih šolskih okrajih voliti, določi deželno šolsko oblastvo z ozirom na to, kak obsežaj imajo okraji in po koliko je v njih učiteljev; a nobenega okraja ne smejo nad trije udje zastopati.

Volitev velja za tri leta. Vsak sme biti vnovič izvoljen. Dolžnost je izvoljenemu, volitev sprejeti in iti h konferenciji.

Okrajnim šolskim nadzornikom dotične dežele je kot takim svobodno, se vdeleževati deželnih konferencij, sedež in glas imajoč. Isto velja o ravnateljih učiteljskih in meščanskih šol, ako jih niso izvolile okrajne konferencije.

Udje deželnega odbora in deželnega šolskega oblastva so častni gostje deželne konferencije.

Predsednik sme v konferencijo tudi povabiti večšake s posvetovalnim glasom.

§ 15. Deželne konferencije so praviloma javne. Samo iz posebnih vzrokov se sme javnost izločiti ali omejiti.

§ 16. Predsednik in voditelj deželne konferencije je deželni šolski nadzornik ljudskih šol in ondot, koder je po več deželnih šolskih nadzornikov za ljudske šole, tist, katerega v to določi deželno šolsko oblastvo. Predsednik si za vsako konferencijo določi namestnika. Konferencija izmed svojih udov izvoli dva zapisnikarja za (radi premenjenega drž. š. z.) šest let. Ta dva smeta biti vnovič izvoljena. Dolžnost je izvoljenima, volitev sprejeti, če nista v pretekli dōbi že opravljala te častne službe.

§ 17. Dnevni red vsakega zbora se oznani vsaj tri mesece pred shodom. Konferencija ima pravico skleniti, da se dnevni red razdaljša.

§ 18. Zaradi poročevanja o raznih stvareh iz vrste razgovorov se sme skupščina razdeliti na odseke.

§ 19. Deželna konferencija izmed svojih udov izvoli odbor, kateremu je v predposvetovanje odkazati vse stvari, kar naj jih pride na razpravo. Deželni šolski nadzornik je predsednik tega odbora. Odbor sestavi tudi opravljeni red de-

želni konferenciji. Praviloma ne sme na razpravo priti nobena stvar, ako ni o njej poprej odbor izrekel svojega mnenja. Samo torej, kadar deželna konferencija z večino dveh tretjin sklone, da je stvar nujna, sme o nji takoj biti razpravljane.

§ 20. O vsakem zboru je spisati zapisnik, v katerem naj bodo predmetje razprave, nasveti in sklepi. Ta zapisnik je s predsednikovim poročilom poslati deželnemu šolskemu oblastvu, katero naj ga k naučnemu ministrstvu odpravi z naznanilom o odredbah, v tem storjenih, in morebiti s kakimi svojimi nasveti.

§ 21. Izmero odškodnine za potne stroške, oziroma dnine tistim učiteljem, katere veže dolžnost, udeleževati se okrajnih in deželnih konferencij, ter ne prebivajo tam, kjer se vrši konferencija, določa deželno šolsko oblastvo, zaslišavši poprej okrajna šolska oblastva.“ —

Gledé odškodnine za potne stroške, oziroma dnine govori posebej § 44. deželnega zakona za Kranjsko z dne 29. aprila 1873. l., dež. zak. št. 21, ki pravi: „Med potrebne izdatke šolskega okraja šteje se tudi: c) odškodnine za potovanje in dnevsčine poslancem okrajnih shodov v deželne shode.“

Glede izmere odškodnine za potne stroške, oziroma dnine za tiste učitelje, katere veže dolžnost, udeleževati se okrajnih in deželnih konferencij, se je določilo z r. dež. š. sv. za Kranjsko z dne 12. decembra 1874. l., št. 2967 dež. š. sv., da je vzeti pri izmeri odškodnine za potne stroške ondot, kjer ni mogoča vožnja po železnici, za merilo znesek jednega goldinarja (2 K) za vsako miljo (=7.6 km.) poti tja in nazaj.

Kadar je pa mogoče, voziti se ves čas ali vsaj nekaj časa po železnici, tedaj je povrniti poleg v tistem kraju navadne voznine za vožnjo do kolodvora in od kolodvora nazaj, eventualno poleg miljarine za oni kos poti, kjer se dotičnik ni vozil po železnici, in sicer voznino drugega razreda. Vendar ne sme skupni znesek, ki pride na dotičnika, presežati zneska jednega goldinarja (2 K) za miljo.

Dnina, do katere imajo pravico z ozirom na § 44. deželnega zakona za Kranjsko z dne 29. aprila 1873. l., samo poslanci okrajnih konferencij v deželno konferencijo, določa se na tri goldinarje (6 K).

Odškodnino za potne stroške smejo zahtevati taisti udje okrajnih učiteljskih konferencij, potem taisti poslanci v deželne konferencije, isto tako dnino taisti poslanci okrajnih konferencij v deželne konferencije, katerih bivališče je oddaljeno več nego pol milje od kraja, kjer je konferencija.

Listek.

IV.

Gospod urednik! Dolgo sem zaman premišljaj, o čem bi Vam pisal, ker vem, da ste poslednji čas zelo izbirčni, še bolj, nego naš mladi klerikalni naraščaj, ki je baje že zrasel nekaterim šenklaškim rdečkarjem čez glavo. Vencajz — je velezaslužen penzionist — dobi v najkrajšem času nekaj — velezaslužnih tovarišev. Saj je tako, ni res, gospod urednik? Tudi v našem stanu: mi mali v IV. in tudi še v III. plačilnem razredu prav srčno privoščimo že počivajočim — živim seveda — tovarišem še nekaj večje družbe. Je že vrag, ko so napravili tako nizke procente v statusu, da je prehod v II. ali celo I. plač. razred še nekoliko težji kot skozi šivankino uho — v nebesa.

O tem se nisem namenil pisati. Oprostite! Najprej Vam moram povedati, da je današnji moj „sujet“ moj najnovejši

prijatelj — Bog vari, da bi opravljal — prijatelj pravim in sicer klerikalec. Da, da, gospod urednik! Tudi, če sem se že pridušal s svojo liberalnostjo, sem slednjič še dobil med klerikalci prijatelja — danes v dobi kompromisov je vse mogoče; našel sem ga na podlagi — zmernosti. Vsakršna politika je med nama popolnoma izključena. Zato je menda oni dan imenoval liberalce sodrgo in ničvredno lumparijo. — Oho! prijatelj, pravim počasi! Jaz sem tudi med njimi. — Ne zameri! Pa res! Pa midva sva bolj zmerna. — Ali spada sodrga in lumparija tudi med zmerne elemente? vprašam ponižno kakor se spodobi šomastru stare in Slomškove — nove — šole.

Ne; pa nisem nameraval žaliti nikogar. Saj je politika med nama itak izključena.

Na ti podlagi menda mi je zopet oni dan razlagal — čujte, — o akademični izobraženosti preč. duhovščine, pa mu nisem odgovoril. Ker je pa to smatral za nadaljevanje debate, je rekel: No, pa pustiva to! Grščine pa latinščine pa Vi, učitelji, vendar ne znate.

In Vi tudi ne, mu povem naravnost, kar ga je tako ujezilo, da je udaril po mizi in ponovil, da so se morali duhovniki veliko učiti, a mi učitelji — najraje bi bil rekel nič, pa je končal, da ne ve prav koliko.

Ko mu stvar razjasnim po vseh §§ in novelah, me zopet opomni, da sva midva bolj zmerna. Prav rad mu pritrdim in ga še opozorim, da je med nama izključena vsakršna razprava o politiki, zlasti o slovenski politiki.

V potrdilo je začel moj klerikalni neklerikalec pogrevati uspehe in neuspehe lanskih deželnozborskih volitev ter pogrel tudi to-le resnico: Ko bi bili mi dobili še eden mandat v mestih in trgih, bi pomedli dež. predsednika, kmetijsko družbo, dež. šolski svet, okr. šol. svete in cestne odbore in še marsikaj drugega.

In liberalcem bi napovedali oficialni — sodnji dan, mu pomagam.

Dobro bi se jim ne godilo, Ti rečem. Pa — midva sva bolj zmerna. Jaz nisem prenapet; vsakdo lahko občuje z menoj.

Vse to pa sva se pogovarjala prijateljsko „sub rosa“; moj prijatelj se namreč prav nič ne boji, da bi ga kdo kaj poščegetal v „Sl. Narodu“; vendar mu moram vselej obljubiti s častno besedo, da ga ne poščegetam — jaz. Mož si namreč domišlja, da so vse njegove besede vredne „Sl. N.“, ker sam trdi, da je ta list zadnji na svetu. Če ga tolažim, da ga bova že še čitala skupno, mu ni prav, ker me sumniči, da ga „denem notri“; če mu zatrjam, da ga ne bom, mu zopet ne ugaja.

Torej vidite, gosp. urednik! Čuden, čuden je moj prijatelj. Prav zato mi pa ugaja in zato upam, da se kmalu zopet vidiva. Morda Vam mož celo pošlje popravek.

Nadoslav.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Št. Vida nad Ljubljano. O binkoštnih praznikih smo imeli tu zopet razstavo risarskih izdelkov učencev tukajšnje obrtno-nadaljevalne šole. Vse risbe so bile razdeljene na dva dela in sicer na risbe iz II. in I. tečaja. V II. tečaju, kjer je poučeval g. učitelj Lenarčič, bilo je, kakor vsako leto, videti raznih risb iz mizarstva, rezbarstva, ključavničarstva, kleparstva, krojaštva, čevljarstva i dr. Poleg

nariskov je bilo razstavljenih tudi mnogo detajl risb, ki so za obrtnika največjega pomena. Izmed vseh risarij so se prav posebno odlikovale risbe Cerarja, Goljarja, Novaka in Zobeča, ki so jih napravili nekateri doma, drugi pa v šoli. Ti fantje, od katerih so prvi trije pomočniki, zadnji pa že samostojen mojster, so na svojih izdelkih pokazali, koliko jim je dala šola. Vse njih risbe bile so izdelane z največjo točnostjo in eleganco, da prav mojstrsko in videlo se je iz njih, da so vsak v svoji stroki popolnoma poučeni. Ti fantje imajo pa tudi veselje do šole, saj jo obiskujejo že 6—7 let prostovoljno in je njih obisk posebne važnosti za to šolo, zakaj ž njimi ne pridobe le več posnemovalcev (saj je na tej šoli sedaj že 40 prostovoljcev) marveč koristijo svojim mlajšim soobiskovalcem prav mnogo tudi z navodili, ki jim jih podajajo pri risanju in olajšujejo s tem tudi prenaporno delo učitelju. V I. letniku poučuje letos g. učitelj Žebre. Ta oddelek je imel razstavljene risbe iz geometrijskega, projekcijskega in prostoročnega risanja. Vseh risb je bilo razstavljenih nekoliko manj ko druga leta, toda g. Žebre se gotovo drži principa: „Malo, a to dobro!“ In prav ima. Saj ne koristi učencu prav nič, ako namaže 20 do 30 ali še več listov, ki pa vsi skupaj niso za par dobrih, nasprotno je le škoda za čas in material, ki ga pri tem porabi. Te izložene risbe pa so bile prav dobro in snažno izdelane, posebno pa so se nekateri učenci odlikovali v prostoročnem potezanju kontur z risalnim peresom. Tudi polihromiranih risb je imel I. tečaj letos manj ko druga leta, a pogrešali jih nismo prav nič, ker nimajo za obrtnike, ki obiskujejo šentvidsko obrtno nadaljevalno šolo, prav nobene praktične vrednosti. Tem obrtnikom zadostuje le, da znajo pobarvati kak prerez, ako bi ga bilo ravno treba. V obče pa je napravila razstava prav ugoden utis na vsakega obiskovalca in videti je bilo, s kako požrtvovalnostjo je poučevalo učiteljstvo in s kakim veseljem in marljivostjo so delali učenci.

Šentvidska obrtno nadaljevalna šola je imela letos 153 učencev, med katerimi je 40 prostovoljcev. Število prostovoljcev narašča od leta do leta in kaže jasno, kako se razširja ukaželjnost med vajenci, pomočniki, da celo mojstri. Ti prostovoljci pa uplivajo tudi na disciplino, ki je na tej šoli uprav vzorna. In reči se sme, da je edino le ta šola izpremenila zaradi tepežev razupito vas v prijazen Št. Vid. Šentvidci morajo biti pač hvaležni, da imajo to šolo, ki jo uprav vrlo vodi vesten, marljiv, značajan ter ugleden nadučitelj, gospod Janko Žirovnik.

Vse bi bilo torej v Št. Vidu v redu, le šolsko poslopje bi moralo biti novo. To je naravnost škandal, da se v tem oziru ne stori ničesar. Ti ubogi fantje morajo risati k le č e med ozkimi šolskimi klopni. Zlasti pa jih je mučno gledati, kako se reveži trudijo, kadar rišejo detajle, ker se vsled pomanjkanja prostora ne morejo tako prosto gibati, kakor to zahtevajo te vrste risbe. Skrajni čas bi bil, da bi se tudi v tem oziru kaj storilo. Saj prav tu bi nova stavba ne delala mnogo skrbi, ko ima šola na razpolago Bitenčevo ustanovo.

Različni gostje so obiskali razstavo, tako n. pr. g. vladni svetnik vitez Kaltenegger, gg. vladna komisarja ravnatelj Levec in prof. Vesel i dr. In to je prav! Na lici mesta se je treba prepričati o živi potrebi novega šolskega poslopja, obenem pa tudi o marljivosti ondotnih učiteljev. Na ta način dobe merodajni krogi vsaj prave informacije o tej šoli in tudi o delovanju učiteljev. Do sedaj pa so bili čestokrat od nepoklicanih faktorjev napačno informirani. Saj se je lani pripetilo, da se je iz najvišjega mesta o priliki neke kompe-

tence reklo učitelju, ki je posvetil vse svoje moči obrtni šoli in dobil od odličnih strokovnjakov priznanje za uspehe, ki jih je dosegel s svojimi učenci, da uspehi niso bili posebno dobri in da so v časopisih, ki so delo dotičnega učitelja hvalili, le njegovi prijatelji delali reklamo za njega. In posledica temu je bila, da je bil dotični učitelj za ves svoj trud, ki ga je imel celih šest let z obrtno šolo, vrhu tega še preteriran. Potem naj ima pa tak učitelj še veselje do dela. Nemogoče!

A. S.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“. Marljivo učiteljsko društvo za sežanski okraj je imevalo poseben odbor za priprave XIV. glavne skupščine Zaveze, ki bode dne 14., 15. in 16. avgusta t. l. v Trstu. Ta odbor, ki mu je na čelu gosp. nadučitelj A. Berginec v Povirju pri Sežani in ki ga naši gg. tovariši iz tržaške okolice krepko podpirajo — nekateri so tudi v odboru — se je resno poprijel dela. Po vseh pripravah sodimo, da bo letošnja glavna skupščina „Zaveze“ ena najlepših, najpomembnejših. Vse podrobnosti objavimo pozneje. Sedaj omenimo le, da bo koncert v Barkoli v „Narodnem domu“ in da se pripravljali odbor zelo trudi, da bi priredil po skupščini cenjen skupen izlet na Lloydovem parniku „Seléne“ v Benetke.

Za glavno zborovanje so dosedaj zglašene te-le razprave: Gosp. Engl. Gangl: 1. „Naše stališče.“

2. „Naše mladinsko slovstvo.“

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev lokaškega okraja je zglasilo:

„Preosnova disciplinarnega zakona. Poročevalec gosp. Iv. Šega.

Pedagoško društvo v Krškem:

„Pravna razmerja avstrijskega, osobito slovenskega ljudskega učiteljstva.“ Poročevalec gosp. ravnatelj Iv. Lapajne.

Vodstvo „Zaveze“.

Učiteljsko društvo za litijski okraj bode dne 12. junija t. l. zborovalo v Šmartnem pri Litiji v zvezi s hospitacijo na 4razredni ljudski šoli v Šmartnem. Začetek ob 1. uri popoldne. K obilni udeležbi vabi

Josip Zajec, t. č. predsednik.

Pedagoško društvo v Krškem je zborovalo dne 20. maja t. l. v prijaznem Boštanju in sicer v šoli. Veliko jih je bilo poklicanih, a le malo izvoljenih: udeležba je bila zelo pičla. Z gosti vred nas je bilo le 15 in med temi poleg domače gdč. učiteljice le še ena koleginja, namreč gospodična Zevnik iz — Škocijana.

Bilo je sicer deževno vreme, kar pa večine neudeležencev nikakor ne opravičuje, zakaj gdč. Zevnik priča proti njim. Neodpustljiva brezbriznost pa je, da ni bilo Krčanov in Leskovčanov. Skrajna mlačnost! Stanovska zavednost, kje si? Tu naj bi nam bili štajerski kolegi v izgled!

Gosp. predsednik Iv. Lapajne je otvoril zborovanje ter pozdravil navzoče ude in goste, zlasti gg. tovariše iz Štajerske (Jurko, Mešiček in Pišl.) G. Planinec je pozdravil zborovalce v imenu krajnega šolskega sveta, g. nadučitelj Račič pa kot „hišni oče“. S svojo navzočnostjo je zborovalce počastil tudi g. župnik Berec.

Prva točka dnevnega reda „Zemljepisna in zgodovinska učila“ je morala odpasti, ker je bil poročevalec odsoten!...

Drugo točko „razgovor o pedagoških dnevnikih in razpornih vprašanjih“ je otvoril gosp. predsednik s svojim poročilom, kjer se zlasti peča z nesrečnimi kvinkvenijami, z učiteljevo pripravo za pouk, z metodami, z raznimi ukrepi šolskih administracij itd. Ker se je gosp. predsednik izrazil, da hoče omenjeno poročilo priobčiti v „Tovarišu“, preidem takoj na debato, ki se je nato razvila.

Debatiralo se je najprej o obravnavi šolskih zamud in prišlo do zaključka, da bi bilo v interesu šole in učiteljstva, če bi se obravnava šolskih zamud poverila učiteljskemu zastopniku v okrajnem šol. svetu, seveda proti primerni remuneraciji. Tudi spoved je bila predmet debati. Šolska vodstva imajo ukaz pravočasno poročati okraj. šol. svetu, kdaj da ima šolska mladina spoved. Nahajajo pa se katehetje, ki imajo toliko upornega duha, ali pa tako malo olike, da kar samovoljno odrede dan spovedi ter dostikrat o tem šolskega vodstva niti ne obveste. Da se izogne škandalom, naj v takem slučaju šol. vodstvo dotičnega kateheta naznani e. kr. okrajnemu šol. svetu.

Na vprašanje nekega g. tovariša: „Kakšno je razmerje med šolskim vodstvom in katehetom“, se je odgovorilo: „Katehetje so, kakor učiteljice ročnih del, do neke meje podrejeni šolskemu vodstvu“.

Dejstvo, da se kot zasilne učitelje nastavlja elemente z ljudskošolsko izobrazbo, kakor organiste (izključene dijake) itd., bilo je povod naslednjemu protestu:

Dne 20. maja l. 1902. v Boštanju zbrano učiteljstvo energično protestuje proti temu, da bi se ljudje z ljudskošolsko izobrazbo, kakor organiste itd. nastavljalo kot zasilne učitelje.

Ne bom motiviral tega protesta, opozoril pa bi gg. tovariše in sploh javnost na to vprašanje, ki je gotovo velike aktualnosti. Sicer pa je neki g. tovariš obljubil o tej zadevi poročati v „Tovarišu“. Posvetovalo se je še o tem in onem, česar pa ne bom navajal.

G. predsednik je nato zahvalil zborovalce ter zaključil zborovanje.

V gostilni gosp. Drmelja smo se pri dobri postrežbi in izvrstni vinski kapljici prav izorno zabavali. Pridružila sta se nam tudi župnik g. Berec in pozneje zdravnik iz Sevnice, g. dr. Gregorič. K zabavi je veliko pripomogel s svojo šaljivostjo g. nadučitelj Račič.

Omenil bi še, da je zborovalcem v pozdrav vihrala razžupnišča slovenska trobojnica.

Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo zboruje dne 19. t. m. ob 10. uri predpoldne po običajnem dnevnem redu pri Bolfanku, kamor izleti tudi ljutomersko učiteljsko društvo. Radi obeda se je tri dni prej oglasiti pri g. E. Slancu. K obilni udeležbi vabi najvljudnejše odbor.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. maja v Kozjem po vzporedju, objavljenem v 13. številu „Učiteljskega Tovariša“. Zborovanja se je kljub neugodnemu vremenu udeležilo prav lepo število tovarišev in tovarišic.

Društveni predsednik gosp. Šetine pozdravi navzoče in predstavi novega uda g. Jelovška, gospico Umberger ter gospe Gajšek in Medved pa kot goste.

Po odobrenju zadnjega zapisnika se prečitata došla dopisa in sicer a) vabilo vodstva „Zaveze avstr. jugosl. učit. društev“ zastran nabave knjig „Knjižnice za mladino“ in b) dopis gosp. Gabrščka, s katerim se naznanja, da se knjige „Šol. Maticice“ kmalu razpošljejo.

O drugem konferenčnem vprašanju: „Kako je pri domovinoslovju brežiškega političnega okraja vplesti med ondotnim ljudstvom razširjene pravljice in zgodovinske pripovedke?“ poroča prav zanimivo in temeljito gosp. Pulko. Med drugim povdarja, naj slovensko učiteljstvo intenzivneje goji slovensko zgodovino ter se naj ne opira toliko na tujo. Temu je mnogo krivo dejstvo, ker ni v slov. čitankah skoro nič pravlje in pripovedk iz slov. zgodovine. V 2. berilu so samo sledeče: „Pripovedka o landskem gradu“, „Vrbsko jezero“ in „Žički samostan“. To naj bi zadostovalo!? Da se odpomore temu nedostatku, je nujno potrebno, da učiteljstvo samo marljivo nabira med narodom raztreseno snov. Dasi je misel g. poročevalca, naj se zbere snov za celi Spodnji Štajer s posebnim ozirom na brežiški politični okraj, jako dobra in vredna uvaževanja, se vendar sprejme predlog g. Morica, glaseč se: Za sedaj naj se zbere snov samo za brežiški okraj, ker to najbolj potrebujemo. Zbiranje snovi za celi Spodnji Štajer bi se preveč zavleklo.

Kar kdo nabere, naj vpošlje mesec dni pred konferencijo tozadevnemu referentu g. Setincu.

Kozjansko učiteljsko društvo bodeta pri letošnjem „Zavezinem“ zborovanju zastopala gg. Pulko in Jelovšek.

V zadevi slavljenja petdesetletnice učiteljevanja staroste g. Josipa Čizka se na predlog pripravljalnega odbora sklene: 1. Slavnost se naj vrši dne 1. septembra t. l. 2.) Slavnosti se udeleži vse učiteljstvo kozjanskega okraja. 3. Društvo pokloni ob tej svečani priliki svojemu ljubljenski tovarišu album s fotografijami vsega učiteljstva tega okraja in z onimi njegovih nekdanjih učencev, ki službujejo v raznih krajih in v raznih poklicih.

Podrobni spored slavnosti se bo objavil svoječasno.

Slučajnosti. Društvo sprejme soglasno sledeče resolucije gosp. Jelovška:

I. Učiteljsko društvo kozjanskega okraja, zbrano pri svojej glavnej skupščini v Kozjem dne 4. maja t. l. se odločno izreka proti rubrikama: „Politično zadržanje“ in „Nravno naziranje“ v službenih razpredelnicah in želi takojšnje odprave omenjenih dveh, kakor tudi reforme ostalih rubrik, ker prva naravnost nasprotuje čl. 13 državnih osnovnih zakonov in se tudi ostale rubrike ne strinjajo z modernimi socialnimi uredbami.

II. Prepričani o zastarelosti in pomanjkljivosti naše disciplinarne postave in uvideč pravično potrebo javne kvalifikacije, izrekamo se za nemudno, modernemu naziranju primerno reformirano disciplinarno postavo in takojšnjo upeljavo javne kvalifikacije.

III. Vsa spodnještajerska učiteljska društva se pozivljajo, da sohidarno sklenejo slične resolucije ter vplivajo na občinske zastope in okrajne odbore, naj isti vložijo na deželni odbor tozadevne primerne peticije.

Prihodnje zborovanje bo dne 22. junija t. l. v Kozjem. Na veselo svidenje!

G.

Istra.

Učiteljsko društvo za Voloski okraj je zborovalo dne 15. t. m. v Zametu. Na dnevnem redu je bilo med drugimi tudi prašanje o izstopu društva iz „Zaveze“.

Kdor naše razmere pozna, je smel z gotovostjo pričakovati, da bode tudi naše društvo Krškemu društvu sledilo in da bode predlog društvenega odbora, da se iz „Zaveze“ izstopi, ako ne enoglasno, vsaj z veliko večino sprejet, toliko bolj, ker se večina Slovencev, ki so temu predlogu protivni, in tudi več somišljenikov med hrvatskimi kolegi — tega zborovanja niso vdeležili. — Ali zgodilo se je, kar se nihče ni nadjal: Sprejel se je vseeno z veliko večino predlog, da društvo ostane še nadalje pri „Zavezi“.

Do tega nas je privedlo prepričanje, da zamoremo le z združenimi močmi koristiti sebi in šoli, še več pa opravičena skrb, da bi izstop iz „Zaveze“ vtegnil provzročiti ne le razdor med učiteljstvom, ampak tudi med narodom Istre. Kaj pa naj bi razsodni svet mislil o zavednosti učiteljstva, ako bi zaradi kake namišljene krivice hoteli takorekoč sami sebe žrtvovati in odsekati vejo, na katerej slonimo, od debela, ki je, rekel bi, skoraj edino upanje naše boljše bodočnosti! Nasprotniki šole in učiteljstva bi se nam škodoželjno smejali, če tudi bi javno našo zavednost (?) morda hvalili, prijatelji naši pa bi nas — pomilovali!

Ta blamaža je za sedaj, kolikor se našega društva tiče, — srečno odvrnjena. Ne dajmo tudi za naprej našim nasprotnikom tega veselja, da bi se njim na ljubo, zaradi kakega nesorazumljenja ali drugih malenkostnih vzrokov — cepili v nasprotne si tabore. Glejmo kaj delamo, da se ne bomo kesali, ko bo morda prepozno. — Zato kličemo: Skrbimo, da se nesorazumljenja v naših društvih prijateljski poravnajo in delajmo na to, da bodo vsa slovenska in hrvatska društva skoraj zopet združena v krepko „Zavezo“!

Književnost in umetnost.

Knjižnica za mladino. — Snopič 26. 1902. Urejuje Engelbert Gangl. Izdaja „Goriška tiskarna A. Gabršček v Gorici. Pred nami leži že 26. knjiga te znamenite knjižnice za našo ljubo mladež. Kakor 25. knjiga, tako je tudi ta močno vezana, papir fin, tisek prav ličen. Ker je določena povprečnica po 12 tisk. pol na knjigo in je obsegala št. 25. celih 14½ pol, zato jih šteje ta le 11, da se prešnji višek polagoma poravna.

Ta knjiga je namenjena višji skupini od 10. leta naprej. Vsebina pa je ta-le:

1. Ciguljka. Spisal Fran Rakuša. (Izvirno). Prav mična sličica iz l. 1848. — 2. Pod slamnato streho. Spisal Peter Miklavec. (Izvirno). Zdi se, da spisatelj iz ljudskih vrst slika tu v mnogih ozirih samega sebe. Čita se prav zanimivo, je poučno in bodrilno. — 3. Težka vest. Povestica sloveče češke pisateljice E. Krásnohorské. Poslovenil Radoslav Knaflič. — 4. Mačka z rdečim ovratnikom. Španska povest. Za slov. mladež priredil Dragotin Jeranko. Prav zanimivo! — 5. V snegu sama. Povestica. Po Stifterju priredil Silvester. Prav mično berilo za mladež! — Črtica iz življenja slavnih mož. Nabral Podravski. (Car Aleksandar I., cesar Jožef II., Aleksander Veliki, Peter Veliki, general Suvarov, Miloš Obrenović, Poljak Peter Skarga.)

Z žalostjo moramo konstatovati, da po vseh dosedanjih prošnjah še ni — 400 naročnikov, a med temi jih je nad 200 na Goriškem.

Vkljub temu čudnemu dejstvu prosimo založnika, naj gre pogumno naprej vsaj eno leto, morda se polagoma naroče vse šole; ko bodo tovariši videli prve 4 letošnje knjige, se gotovo pobrigajo, da zbobnajo kakorkoli skupaj tistih gl. 1-60 za naročnino. — Tovariši! Vedite, da podobne knjižnice morda dolgo, dolgo ne bo več, ako bo moral g. Gabršček tudi zdaj vnovič ponehati, kar nam ne bo v čast, narodu pa v očitno škodo.

Vseučiliški zbornik. Sestavil Janko Polec in Bogumil Senekovič. Založil Lavoslav Schwentner v Ljubljani. Tiskal Slatnar v Kamniku. Vsebina te krasno opremljene knjige je sledeča: Vseučilišče v Ljubljani, sestavil Josip Stritar. Predgovor A. Zgodovinske črtice o ljubljanskem vseučilišnem vprašanju. I. Pričetki visokega šolstva v Ljubljani. II. Francoska univerza v Ljubljani. III. Slovensko vseučilišče ter leti 1848. in 1849. IV. Slovenska predavanja na graškem vseučilišču. V. Vseučilišče in slovenski tabori IV. Epizoda leta 1890. VII. Vseučiliško gibanje leta 1898. B. Najnovejša kronika. I. Shodi in druge manifestacije. II. Peticije za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani. III. Časniški glasovi. IV. Vseučiliška razprava v držav. zboru dne 6. dec. 1901. Epilog. Poleg tega ima knjiga tudi slike dr. J. Kranjca, profesorja civil. prava v slovenskem jeziku na graškem vseučilišču (1850—1853), dr. J. Kopača, profesorja rimskega in cerkvenega prava ter docenta kazenskega pravnega reda v slov. jeziku na graškem vseučilišču (1851—1852) in dr. J. Skedla, prof. finančne vede in statistike ter docenta kazenskega prava na graškem vseučilišču (1851—1854). „Vseučiliški zbornik“ obsega 436 strani ter stane 4 K. po pošti 4 K 30 h.

Dve novi knjigi. Navihanci, spisal Rado Murnik, in Kralj na Betajnovi, spisal Ivan Cankar, sta izšli v založbi g. L. Schwentnerja v Ljubljani. Več izpregovorimo v kratkem.

„**Popotnik**“. Štev. 5 ima tole vsebino: 1. H. Schreiner: Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja. 2. M. Heric: Kako je učitelju delovati, da se otroci tudi zunaj šole lepo in dostojno vedejo. 3. Dr. Josip Tomišek: „O pouku slovenskega jezika“. 4. Dr. Fr. Ilešič: Opombe o publikacijah „Slovenske Matice“ za l. 1901. 5. Ivan Ivanović: Šolstvo v tujini. 6. Književno poročilo. 7. Razgled. Listek 158. — Pedagoški paberki 159. — Kronika.

„**Zvonček**“ ima v 6. št. tole vsebino: (Zl. L. Poljak.) — Stric Mrak. (Spisal Iv. Trošt.) Njegov ljubljenc. (Spisal Andrej Rapè.) — Mirko in Štoklja. (Spisal Iv. Trošt.) — Pesemce o živalih. Zložil (E. Gangl.) — Iz mladih dni. (Piše in riše Fr. Selski.) Oblaček. (Zl. Cv. Slavin.) — Kako je

bilo nekoč? Anici piše Ivo. — V spomin Ljudevitu Tomšiču. (Spisal Janko Barle). — Tri zlate zvezdice. (Zl. Bogomila). — Pouk in zabava: Pesemca k igri. Uglasbil Fr. Ks. Schneider. Drobiž. Resnice. Besedna naloga. Tudi ta zvezek ima več slik.

„Narodnogospodarski Vestnik“ ima v št. 2. naslednjo vsebino: 1.) Ljubljansko barje in njega osuševanje. 2.) Trgovina. Spisal A. L. 3.) Kranjske deželne finance. 4.) Kapital in obresti. Spisal V. Kukovec. 5.) Raznoternosti. 6.) Izpremembe v trgovinskih in združnih registrih na Kranjskem. 7.) Tržno poročilo in tržne cene. 8.) Oglasi.

„Slovenka“. Glasilo slovenskega ženstva. Urejuje Ivanka Anžič-Klemenčič. Številka 4. ima tole vsebino: O celibatu učiteljic. J. Ferfolja. Praga. — Večerne ure. Utva. Trst. — Judežev pozdrav. Ivan Cankar. Dunaj. — Iz onemelih dob. V. S. Fedorov. Dunaj. — Zakleti otok. Oceanska bajka. Zapisal dr. I. M. — Savinski venec. Zložil Žiga Lajakov Mozirski. — Album čeških žen: Zdenka Hlávková. Ant. Zavadil. Ljubljana. — Naša dekleta. Fran Žgur. Poddraga. — Boris Godunov. A. S. Puškin. Prevel Edvič. — Ne vem kako . . . Fran Žgur. Poddraga. — Šolska ikona. Srbski spisal dr. Laza K. Lazarevič. Prevela I. in F. Klemenčič. — Nelly. Fran Valenčič. Dunaj. — Maksim Gorkij. Evgenija Mart. Petrograd. — Magdalena. J. S. Machar. Z dovoljenjem pesnikovim prevel Ant. Dermota. Praga. — Nove knjige. — Beleške.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. G. dr. Franc Prevec, advokat v Kranju, 25 K; g. Florijan Rozman, učitelj v Krškem, namesto venca na grob svoji r. materi 10 K.

Osobne vesti. Nadučitelj v Kojskem g. Davorin Cenčič je premeščen v isti lastnosti v Št. Ferjan, potovalni učitelj za Vrata in gor. Lokovec g. Anton Reščič je imenovan za nadučitelja v Šempas.

† **Gregor Koželj**, učitelj v Št. Gothardu v kamniškem okraju, je umrl 3. t. m., za srčno kapjo. Pokojnik je bil star 65 let ter je zapustil 13 otrok. Dasi iz stare šole, je bil vedno vnet prijatelj nove šole in zvest pristaš naprednega učiteljstva. Prosimo, da mu kdo njegovih ožjih tovarišev napiše nekrolog za naš list. Blag mu spomin!

Nagrobni spomenik bo postavilo „Pedagoško društvo“ v Krškem pokojnemu učitelju Jezerniku.

Pozor tovariši in tovarišice! Volitve delegatov za IV. deželno učiteljsko konferencijo, ki se bodo vršile ob priliki letošnjih okrajnih učiteljskih konferencij, so zelo velike važnosti, skoraj življenskega pomena za učiteljstvo. Zato pozivljamo vse napredno učiteljstvo, da izvolijo take delegate, ki so z dušo in sreem vneti za svoj stan ter se ne boje odpreti ust, kedar je prilika priboriti ljudskemu učiteljstvu kako pravico. Spraviti bo treba na dnevni red deželne konferencije učiteljsko gmotno vprašanje, vprašanje o učiteljskih pravicah, disciplinarni zakon itd. V ta namen je pa treba nevstrašenih in izkušenih mož, celih mož, ne pa kakih omahljivcev. Napačna je misel, da bi bil delegat le kak časten posel; ne, to je posel največje odgovornosti in dolžnosti in kdor želi biti z izvolitvijo delegatom samo počaščen, ta naj ostane doma; takih „mož“ ni treba pošiljati v Ljubljano! Po teh nazorih se je ravnalo letos tudi vrlo češko učiteljstvo, ki je poslalo v deželno učiteljsko konferencijo, ki se je vršila od 17.—23. maja letos v Pragi, svoje priznane boritelje in je doseglo vsled tega tudi prav imenitne vspehe. Še enkrat torej: **Pozor, tovariši in tovarišice, na volitve delegatov za IV. deželno učiteljsko konferencijo!**

Okrajna učiteljska konferenca slovenskih ljudskih šol v Ljubljani, ki bo dne 19. junija 1902 ob 8. uri zjutraj

v risalnici mestne dekliške osemrazrednice pri Sv. Jakobu. Dnevni red: 1.) Predsednik otvori konferenco. 2.) Izvolita se dva zapisnikarja in dva overovatelja. 3.) Nadzornikovo poročilo. 4.) Enotno postopanje o podavanju nazornega nauka. Na podlagi praktične učne slike obravnava Fr. Marolt. 5.) Izbor učnih knjig in beril za leto 1902/3. Šolska vodstva, ki žele glede učnih knjig v prihodnjem šolskem letu kake izpremembe, naj pošljejo do 10. junija t. l. c. kr. mestnemu šolskemu svetu dotični utemeljeni nasvet, drugače pa negativno poročilo. 6.) Poročilo o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice in nasveti o nakupu novih knjig. Poroča J. Režek. Dotične nasvete je najkasneje do 10. junija t. l. naznaniti dosedajnemu načelniku knjižničnega odseka J. Režku. 7.) Izvolijo se trije udje knjižnega odseka za upravno dobo 1902/3. 8.) Izvoli se stalni odbor za šolsko leto 1902/3. 9.) Volitev dveh delegatov v deželno učiteljsko konferenco. 10.) Samostalni predlogi, ki jih je najkasneje do 10. junija t. l. pismeno zglasiti pri stalnem odboru.

Hospitacija. „Litijsko učiteljsko društvo“ priredi dne 12. t. m. v Šmartnem pri Litiji hospitacijo. Na dnevnem redu je obravnava berila „Turki na Muljavi“ po formalnih učnih stopinjah. (Por. g. Jenko.) Na Štajerskem je skoro vsako zborovanje posameznih učit. društev združeno s hospitacijo. Zadnji čas so se začela tudi kranjska učiteljska društva gibati v tem oziru, kar je vse hvale vredno. Če tirjamo večjih plač, pokažimo tudi, da se ne strašimo dela in truda ter nam je mar razvoj in napredek našega šolstva.

Vspeh davka na žganje. Dne 1. septembra je bil uveden novi davek na žganje. Dotični zakon določa, da se jeden del dohodkov od davka na žganje razdeli na dežele in sicer se je določilo, da se razdeli vsaj 19,2 milijonov kron na leto. Od imenovane svote dobi Kranjska 360.086 K 20 v., Štajerska 372.992 K 74 v., Koroška 240.370 K 45 v., Istra 25.598 K 24 v., Goriška 25.765 K 34 v. in Trst 37.390 K 78 v. Pravijo, da je ta dohodek namenjen v prvi vrsti za regulacijo učiteljskih plač.

Največja mesta. Po najnovejši statistiki so največja mesta na svetu: London (brez predmestij) 4.698.000 prebivalcev, New York 3.437.000, Pariz 2.714.000, Kanton (na Kitajskem) 2.500.000, Berlin 1.884.000, Chicago 1.699.000, Dunaj 1.675.000, Peking 1.600.000, Tokio (na Japonskem) 1.440.000, Petrograd 1.439.000, Filadelfija 1.294.000, Carigrad 1.125.000 in Moskva 1.036.000. Manj kakor milijon prebivalcev imajo sledeča večja mesta Evrope: Budimpešta 729.000, Hamburg, 705.000, Varšava 638.000, Neapol 544.000, Amsterdam 521.000, Rim 512.000. Madrid 512.000 Praga 475.000.

O velikosti New-Yorka si je možno napraviti nekako površno sliko, ako navedemo naslednje številke: Celo mestno ozemlje meri 930 kvadratnih km, t. j. skoro deseti del cele Kranjske, prebivalstva pa šteje mesto okroglo štiri milijone. Dolgost mestnih železnih newjorških znaša 1900, tlakovanih cest pa 145 km. Leta 1898. je štel mesto 130.000 hiš s stanovanji, 37.000 trg. hiš, a le 448 gostiln. Cerkev imajo ondi 1100, šol 350 s 7464 učitelji in 203.000 učenci. Bolnic in drugih enakih zavodov imajo 264, poštnih uradov 90 ter 44 pokopališč. Mestnih uradnikov je tam skoro toliko, kakor v Ljubljani prebivalstva, namreč 33.113, stražnikov pa le 6889 in 2167 ognjegasev. Letnih dohodkov ima mesto okroglo 2600 milijonov dolarjev, dolga pa 170 milijonov dolarjev.

Počitnice in pričetek pouka na kranjskih ljudskih in meščanskih šolah. Kranjski deželni šolski svet je odredil: 1.) Vpisovanje učencev v ljudske in meščanske šole se mora po § 1. odd. 2 šolskega in učnega reda izvršiti zadnje tri dni pred pričetkom šolskega leta. 2.) Pouk se mora pričeti prvi šolski dan. 3.) Razdelitev ubožnih knjig in potrebščin se mora izvršiti prvi šolski dan. Krajni šolski svet, oziroma šolsko vodstvo, mora pravočasno preskrbeti, da se nabavijo potrebne šolske knjige, pisalne in risalne potrebščine, tvarina za ženska ročna dela itd. pred pričetkom šolskega leta. 4.) Vsled ministrske odredbe zd ne 8. listopada 1880, št. 15.905, za prejemanje sv. zakramentov: spovedi in sv. Rešnga telesa prosti dan se ne nanaša na razrede, katerih učenci teh zakramentov še niso prejeli. 5.) Povodom vdeležbe šolarjev pro-

cesije sv. Marka, prošnji teden in drugih procesij, sv. maše na praznik sv. Alojzija, ali ob priliki misijonov in krajevnih cerkvenih ali svetnih slovesnosti se pouk ne sme prikrajšati ali opustiti. 6.) Določba, da imajo šole na deželi ob glavnih letnih sejnih prosto, se razveljavi. 7.) Pustni torek popoldne, pepelnična sredo in vernih duš dan so pouka prosti dnevi. 8.) Za Božične počitnice se določijo 24., 25. in 26. dan grudna. Ob delavnikih med Božičem in Novim letom mora biti redni pouk.

Nadomeščenje zamujenih šolskih dni. Z ozirom na to, da se mora zaradi nalezljivih boleznih čestokrat za več dni prekiniti s poukom in da se vsled tega ne more doseči predpisani učni smoter, je deželni šolski svet kranjski odredil, da se morajo zamujeni dnevi z ozirom na pičlo število šolskih dni v letu (200 pri celodnevem in 100 pri poldnevem pouku) doprinesiti ob prostih četrtkih, kedar ni ponavljalne šole, in s prikrajšanjem počitnic, ki so določene z odredbo dež. šol. sveta z dne 8. oktobra 1870, št. 316, točka 5., oziroma z odredbo z dne 26. maja 1902, št. 1511. To se brez preoblaganja mladine zgodi tem laglje, ker ima več kakor 70 % ljudskih šol poldnevni pouk.

Budanjska šola pri Vipavi se razširi v dvorazrednico; zgradilo se bo novo šolsko poslopje.

V Vrhpolju pri Vipavi bi imeli radi novo dvorazredno šolo.

Prošnja.

Lansko leto so spisali in izdali abiturienti ljubljanskega učiteljskega knjigo pod naslovom: „Prvi listi“. Ker niso imeli sredstev, da bi jo založili in razpečali, jo je prevzela „Zaveza“ in jih tako rešila iz velike zagate, sama si je pa nakopala precejšnjo gmotno škodo.

To knjigo smo poslali mnogim učiteljem in nekaterim šolskim in našim prijateljem. Marsikdo jo je vrnil, drugi ne, poslali nam pa tudi niso za njo 2 K 20 h.

Vse te prosimo, da nam pošljejo to malo vsotico, da ne bo imela „Zaveza“ zaradi dobrohotnosti napram lanskim gg. abiturientom prevelike škode.

Vodstvo „Zaveze“.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 325.

Kranjsko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Dobu je oddati s pričetkom šolskega leta 1902/03 stalno nadučiteljsko mesto s postavnimi prejemki.

Prošnje je poslati pravilno opremljene in po službenem potu tukajšnjemu uradu do 3. julija 1902.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku dne 31. maja 1902.

Št. 912.

Na jednorazrednici na Vrabčah je učno mesto stalno popolniti.

Prošnje za to mesto so semkaj vlagati do dne 1. julija 1902.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini dne 29. maja 1902.

Št. 919.

Na jednorazrednici v Orehku je popolniti učno mesto. Prošnje so predpisanim potom semkaj vlagati do dne 1. julija 1902.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini dne 29. maja 1902.

Št. 710.

Na dvorazrednici v Črnem vrhu je popolniti eno učno mesto. Prošnje so vlagati semkaj do dne 1. julija 1902.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu dne 1. junija 1902.

Št. 337/III.

Štajersko.

Na petrazredni ljudski šoli pri sv. Rupertu v Slov. gor. se bode do 1. oktobra t. l. namestila učiteljska služba po III. krajnem razredu in s prostim stanovanjem, in sicer v prvi vrsti stalno, a v drugi šele začasno.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje s pričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita, oziroma samo z zadnjim ter pri prvem stalnem nameščenju tudi z domovnico opremljene, predpisanim potem pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Rupertu v Slov. Goricah do 30. junija 1902.

Okrajni šolski svet Sv. Lenart v Slov. gor. dne 28. maja 1902.

Predsednikov namestnik: *Bezjak.*

Št. 1098.

Goriško.

V šolskem okraju goriške okolice se razpisuje v definitivno nameščenje:

1. mesto nadučitelja na dvorazrednih ljudskih šolah v Batujah in Št. Martinu;

2. po jedno mesto učitelja-voditelja na jednorazrednih ljudskih šolah v Avčah, Lokovcu, Plaveh in pri Voglarjih;

3. mesto potovalnega učitelja za Podlako in Dol. Lokovec;

4. mesto učiteljice na dvorazredni ljudski šoli v Ajdovščini.

S temi službami spojeni prejemki so določeni v zakonu z dne 6. oktobra 1900, dež. zak. št. 62 Potovalni učitelj dobiva tudi potnino 200 K.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje v teku 6 tednov po tretjem razglasu tega natečaja v uradnem listu pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

C. kr. okrajni šolski svet v Gorici dne 27. maja 1902.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga da zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemalec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig pl. Kleinmayr & F. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
4. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
5. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
6. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani.
7. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
8. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani,
9. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
10. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvom v Prešernovih ulicah št. 50 nasproti novi pošti v Ljubljani.
11. **B. Schmeltzer**, zaloga stolov, Šelenburgove ulice v Ljubljani.
12. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani.
13. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

„Učiteljski Tovarš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovoli pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Crnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.